

PROGRAM PEACE PRE SEVERNÉ ÍRSKO

Účelom programu EÚ PEACE je podpora mieru a zmierenia, ako aj hospodárskeho a spoločenského pokroku v Severnom Írsku a pohraničných regiónoch Írska.

PRÁVNÝ ZÁKLAD

Právnym základom štvrtého programu PEACE pre programové obdobie 2014 – 2020 je nariadenie (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013 a nariadenie (EÚ) č. 1299/2013 zo 17. decembra 2013.

ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

Na mierový proces v Severnom Írsku prispieva EÚ prostredníctvom regionálnej politiky EÚ a príspevkov EÚ do Medzinárodného fondu pre Írsko (MFI) od roku 1989.

Program PEACE I (obdobie 1995 – 1999) bol na základe odporúčaní osobitnej skupiny Komisie schválený 28. júla 1995. V marci 1999 Európska rada rozhodla, že osobitný program by mal pokračovať až do roku 2004 pod menom PEACE II. Následne bol program predĺžený až do roku 2006. Program PEACE III na programové obdobie 2007 – 2013 zachovával niektoré priority predchádzajúcich programov a všetky projekty sa skončili 31. decembra 2015. Vyhlásenie o ukončení bolo Komisii predložené do 31. marca 2017.

Dňa 14. januára 2016 sa oficiálne začal nový program (PEACE IV na obdobie 2014 – 2020), ktorý sa sústreďuje na investície zamerané na deti a mladých ľudí.

CIELE A PRIORITY

Program PEACE sa realizuje ako program cezhraničnej spolupráce (v rámci cieľa Európska územná spolupráca) medzi Írskom a Spojeným kráľovstvom a má dva hlavné ciele:

- súdržnosť medzi spoločnosťami zapojenými do konfliktu v Severnom Írsku a v pohraničných grófstvach v Írsku,
- hospodársku a sociálnu stabilitu.

Program je zameraný na špecifické problémy spojené s konfliktom s cieľom prispieť k vytvoreniu mierovej a stabilnej spoločnosti. S týmto cieľom rozvíja dve hlavné priority (zmierenie komunít a príspevanie k mieru) a štyri hlavné zámery na programové obdobie 2014 – 2020:

- spoločné vzdelávanie,

- pomoc deťom a mladým ľuďom,
- vytváranie spoločných priestorov a služieb,
- budovanie pozitívnych vzťahov na miestnej úrovni.

FINANCOVANIE

V rokoch 1995 až 2013 existovali tri programy PEACE s finančným príspevkom vo výške 1,3 miliardy EUR. Kým programy PEACE I (1995 – 1999) a PEACE II (2000 – 2006) sa financovali zo všetkých štrukturálnych fondov, program PEACE III (2007 – 2013) sa financoval iba z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR).

Celková hodnota programu PEACE IV na programové obdobie 2014 – 2020 je 270 miliónov EUR. Príspevok EFRR na program je približne 229 miliónov EUR (85 %) a 40 miliónov EUR (15 %) bude pochádzať z doplnkového financovania (t. j. zo zdrojov mimo EÚ, ktoré môžu zahŕňať zdroje štátnych, regionálnych a miestnych orgánov). 94 % zdrojov programu PEACE IV bude podporovať sociálne začleňovanie, boj proti chudobe a mobilitu práce (zvyšné zdroje budú vyčlenené na technickú pomoc).

OPRÁVNENOSŤ A RIADENIE

Oblasť oprávnená na zahrnutie do štvrtého programu PEACE pozostáva zo Severného Írska a pohraničných regiónov Írska (tieto regióny zahŕňajú grófstva Louth, Monaghan, Cavan, Leitrim, Sligo a Donegal).

Všeobecné riadenie a plnenie programu zabezpečuje osobitný orgán pre programy EÚ (SEUPB) a financovanie spravujú miestne partnerstvá a mimovládne organizácie.

Okrem toho Komisia v roku 2007 zriadila pracovnú skupinu pre Severné Írsko (PSSÍ), ktorá vykonáva činnosť pod právomocou komisára pre regionálnu politiku a v úzkej spolupráci s orgánmi Severného Írska. PSSÍ sa zameriava na zvýšenie konkurencieschopnosti a vytváranie udržateľných pracovných miest a pokrýva viacero oblastí politiky, ako sú poľnohospodárstvo, politika hospodárskej súťaže, vzdelávanie a kultúra, energetika atď. Cieľom PSSÍ je tiež prispieť k celkovému úspechu projektov v rámci programu PEACE.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

Program PEACE poskytol príležitosti na účasť a dialóg a priblížil občanom rozhodovanie a zodpovednosť za rozvoj komunity (t. j. uplatňoval prístup zdola nahor). Bol z neho financovaný celý rad projektov vrátane projektov na podporu obetí a osôb, ktoré prežili, mladých ľudí, MSP, projektov na rozvoj infraštruktúry a obnovy miest, ako aj projektov zameraných na podporu prisťahovalcov a na oslavu etnickej rôznorodosti spoločnosti ako celku.

Dôležitým prvkom tohto programu je, že je vnímaný ako príklad politického opatrenia na budovanie mieru pre celú Európu aj pre iné regióny.

BUDÚCNOSŤ PROGRAMU PEACE

V referende, ktoré sa konalo 23. júna 2016, väčšina voličov (51,9 %) hlasovala za vystúpenie Spojeného kráľovstva z Európskej únie. Po brexite sa postavenie Spojeného kráľovstva zmení, čo bude mať vplyv aj na politiky EÚ vrátane politiky súdržnosti a programu PEACE.

Severné Írsko do značnej miery využíva finančné prostriedky EÚ a vystúpenie Spojeného kráľovstva vyvoláva v dlhodobejšom horizonte obavy, pokiaľ ide o viacero sektorov v Severnom Írsku, ako aj mierový proces a cezhraničnú spoluprácu po roku 2020. (Severné Írsko je jediným regiónom Spojeného kráľovstva, ktorý má pozemnú hranicu s iným členským štátom: v praxi to znamená, že po brexite bude na ostrove Írsko vonkajšia hranica EÚ.)

Komisia vo svojich návrhoch týkajúcich sa nariadení o súdržnosti na obdobie po roku 2020 prišla s myšlienkou pokračovať v programe PEACE (PEACE Plus). Navrhuje, aby sa program vzhľadom na jeho osobitosť riadil integrovaným spôsobom, pričom príspevok Spojeného kráľovstva by sa doň začlenil ako vonkajší pripísaný príjem. Okrem toho, ak sa SEUPB určí ako riadiaci orgán, malo by sa vychádzať z toho, že sídli v členskom štáte. Návrhy sa predkladajú v rámci riadneho legislatívneho postupu a Parlament prijal svoju pozíciu v prvom čítaní v marci 2019.

Európsky parlament a Rada prijali 25. marca 2019 nariadenie (EÚ) 2019/491 s cieľom umožniť pokračovanie programov územnej spolupráce PEACE IV. Bude sa uplatňovať v prípade vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ bez dohody o vystúpení. Toto nariadenie umožní účinné pokračovanie programov PEACE IV v novom právnom rámci.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Parlament vždy podporoval finančný príspevok EÚ do programov PEACE a IFI. Parlament vo svojom legislatívnom uznesení z 15. júna 2010 o návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o finančných príspevkoch Európskej únie do Medzinárodného fondu pre Írsko (2007 – 2010)^[1] zdôraznil, že MFI by mal dopĺňať činnosti financované štrukturálnymi fondmi, najmä tie z programu PEACE III, ktoré prebiehajú v Severnom Írsku a pohraničných regiónoch Írska. Parlament formálne vyzval Komisiu, aby zaručila túto koordináciu.

Parlament vo svojej úlohe spoluzákonodarcu, pokiaľ ide o balík politiky súdržnosti (v tomto kontexte nariadenie o spoločných ustanoveniach a nariadenie o osobitných ustanoveniach na podporu cieľa Európska územná spolupráca z Európskeho fondu regionálneho rozvoja), dôrazne podporil pokračovanie programu PEACE v období 2014 – 2020. Navyše, v uznesení z 13. novembra 2014 Parlament zdôraznil dôležitosť programu PEACE pri budovaní pokroku, hospodárskej aj sociálnej súdržnosti a zmierenia medzi spoločnosťami.

[1]Ú. v. EÚ C 236 E, 12.8.2011, s. 173.

Po výsledku referenda v Spojenom kráľovstve Európsky parlament vo svojom uznesení z 5. apríla 2017 vyjadril znepokojenie nad dôsledkami vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ a zdôraznil potrebu zabezpečiť mier medzi Severným Írskom a Írskom.

Európsky parlament vo svojom uznesení z 11. septembra 2018 o vplyve politiky súdržnosti EÚ na Severné Írsko spomenul návrh Komisie pokračovať v programoch PEACE a Interreg, ako aj pozičný dokument Spojeného kráľovstva o budúcnosti politiky súdržnosti (z apríla 2018), v ktorom Spojené kráľovstvo vyjadruje ochotu rokovať s vládou Severného Írska, írskou vládou a EÚ o potenciálnom nástupcovi programu PEACE IV, a to popri svojom odhodlaní plniť si záväzky voči programom PEACE a Interreg v rámci súčasného viacročného finančného rámca (VFR). Domnieva sa, že bez toho, aby tým boli dotknuté prebiehajúce rokovania medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom, by podpora územnej spolupráce zo strany EÚ, najmä pokiaľ ide o cezhraničné a medzikomunitné projekty, mala pokračovať s ohľadom na úspechy osobitných programov EÚ pre Severné Írsko v rámci politiky súdržnosti, konkrétne programu PEACE a programov Interreg, ktoré sú obzvlášť dôležité pre stabilitu regiónu.

Diána Haase / Marek Kołodziejcki
04/2019

